● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ●

● KIPAR PETER JOVANOVIČ

Umetnostni pogovor

Kulturni dom ŠPANSKI BORCI

Kipar Peter Jovanovič se zadnjih nekaj let vse bolj intenzivno ukvarja in poglablja v zakladnico slovenske književnosti, posebno v pesništvo. Vživlja se vanj kot umetnik, ki ni vezan na nikakršna naročila, pač pa pobujen po nekaterih sorodnostih ustvarja nove umetnine.

Kako mu to uspeva, moremo ugotoviti iz njegovih razstavljenih del — skulptur in risb.

Zdaj ima na tovrstno tematiko že veliko del in vse kaže, da so stvaritve Franceta Prešerna, Toneta Seliškarja, Prežihovega Voranca in še vrsta drugih kiparjev Petru Jovanoviču pomemben sugestivni vir pri likovni ustvarjalnosti.

Vsekakor mu uspeva, da je pri tem samosvoj in zanimiv.

V skulpturah, pobujenih po literarnih predlogah, ohranja kipar Jovanovič način oblikovanja, ki je značilen tudi za prejšnje in druge njegove kipe. Povsem se namreč podreja valjasti oblini drevesnega debla in ostajajo njegove zareze zato povsem na površini, da prepričljivo nakažejo in tudi izoblikujejo motiv ter leseni blok spremene v skulpturo. Ta dokaj jedrnat kiparski prijem in z njim povezano potrebno likovno občutje pa so tista bistvena dediščina tako imenovane ljudske umetnosti, ki zelo umetnostno nadarjenega Petra Jovanoviča dviga iz anonimne množice likovnih amaterjev in ljubiteljev umetnosti v vrste umetnikov.

Številni javni spomeniki, stebri — debla, ki jih je doslej izdelal Peter Jovanovič, ne govore samo o nekem priznavanju Jovanovičevega kiparskega poslanstva, pomembni so tudi kot dokaz kiparjeve prisotnosti v slovenskem prostoru.

Risbe, ki imajo bolj intimen in študijski značaj, zavzemajo v ustvarjalnosti Petra Jovanoviča, kot je že dolgo znano, povsem samostojno mesto. Z jasno in ostro črtno risbo se Jovanovič izraža podobno jedrnato kot pri kiparstvu. Sicer pa druži njegovo risbo s kiparstvom občutje prvinske preprostosti in neke splošne primitivnosti. Toda spremembe, ki jih z veliko silovitosti vnaša Jovanovič prav v risbo, razkrivajo nadaljnje možnosti in tudi sposobnosti umetnostnega izpovedovanja. Medtem ko so bili nekoč njegovi otroci — in so ena glavnih in najmočnejših umetnikovih tem — eno v kiparstvu in risbi, razkriva zdaj risba nova občutja.

V Jovanovičevo ustvarjalnost posegajo pri tem nedvomno odločilno naslonitve in predstave iz besedne umetnosti. Na posamezne avtorje in dela vezani risarski ciklusi ne dopuščajo ponavljanja in hkrati, ko umetniku omogočajo, ga tudi priganjajo k sproščenemu iskanju novih, ustreznih oblik. Peter Jovanovič ima potrebno moč v sebi, da zmore pogovor s pisatelji in pesniki na umetnostno sprejemljivi in tudi zanimivi ravni.

MIRKO JUTERŠEK

Pogovor z Nado Kraigher

Nada Kraigher je slovenska pisateljica, ki piše predvsem za odrasle. A izdala je tudi nekaj knjig za otroke.

Kdaj ste začeli pisati in zakaj?

Pravzaprav pozno, šele leta 1963 in takrat sem objavila tudi prvo knjigo. Pisati sem začela zato, ker sem želela opisati svoje partizanske dogodivščine in vtise s potovanj.

Veliko ste potovali po svetu. Kje vam je bilo najbolj všeč?

Veliko sem potovala po SZ. Všeč sta mi bila Gruzija in Kazahstan. Bila sem tudi v ZDA in na Cejlonu, kjer sem se začela ukvarjati z jogo.

Koliko časa se že ukvarjate z jogo?

Odkar sem bila na Cejlonu. Tega je že 28 let in to je edini datum, ki se ga spominjam — 24. junij 1954.

Zakaj se ukvarjate z jogo?

Zato, ker mi pomaga v vsakdanjem življenju. Pomaga mi ohraniti zdravje, obenem pa se z njo zelo skoncentriram, to pa mi pomaga pri pisanju knjig.

Ali kaj prevajate?

Prevajam le, če me knjiga, ki jo prevajam, zanima. Ker sem doma iz Trsta, sem že v mladosti znala italijansko in francosko. Potem pa sem se učila še angleško in rusko.

Sodelovali ste v NOB. Kje ste bili med vojno?

Najprej sem bila v Ljubljani ilegalka. Ker sem znala italijansko, sem šla v italijansko službo in od tam posredovala ilegalcem podatke. Leta 1944 pa sem odšla v partizane. Tam sem bila v glavnem štabu in sem delala skupaj s tovarišem Rozmanom, Avbljem in Kraigherjem. Večkrat smo se tudi selili in nekaj časa smo bili v Beli krajini, nato v Rogu in tudi drugod. Spominjam se, da je v naš štab nekoč prišel vodja angleške misije pri nas, general Rogers. Na vsak način je zahteval, da mu zapojemo neko pesem, ki da jo je nekje slišal. Mi pa nismo vedeli, katero pesem hoče in mu želje nismo mogli izpolniti. Slučajno pa je zadnji dan njegovega bivanja pri nas, ko smo mu pripravljali nekakšen poslovilni večer, neki borec, ki je igral na kitaro, zaigral to pesem. Rogers je bil čisto iz sebe, kar naprej se nam je zahvaljeval in nas hvalil, kako smo prijazni, da smo mu pripravili pravo presenečenje Mi pa še pojma nismo imeli o tem in smo bili hvaležni borcu, ki je to pesem zaigral.

Za konec še, katere knjige ste izdali do sedaj?

Moja prva knjiga je bila »Pet temnih svetlih let«, sledile pa so še »Moj Lonja« in za otroke »Nina s Cejlona«, »Maja« in »Aleš se potepa«. V kratkem pa bom izdala novo knjigo.

Lepa hvala, tovarišica Kraigherjeva, za pogovor.

BOŠTJAN ŠPORAR, 8. b
LIT. — NOV. KROŽEK OŠ LEOPOLDA MAČKA -BORUTA

Zapis s svetlobo

Že drugo leto obiskujem fotokrožek. Učimo se pisati s svetlobo, kakor nam pravi tovariš Kozamernik.

Lani smo se udeležili dveh tekmovanj. Na ljubljanskem, ki je potekalo dva dni, sem bil uspešen in zasedel sem tretje mesto. Uvrstil sem se na republiško tekmovanje, ki je bilo v Kranju. Slikati smo morali otvoritev tekmovanja. Zatem smo razvili film in napravili kontaktno kopijo. Po tekmovalnem delu smo bili prosti. Dobili smo tudi okusno kosilo, ki nam je po delu kar dobro teknilo.

Kmalu so bile na vrsti podelitve. Bil sem nestrpen, toda z odličjem ni bilo nič. Nisem bil razočaran, kajti uvrstitev je bila odvisna od mene in mojega znanja. Toda važno je sodelovati. V Ljubljano sem se vrnil z upanjem, da bom drugič boljši.

BOJAN PEJKOVIČ, 7.c
OŠ EDVARDA KARDELJA

PISMA BRALCEV

Kje smo s kulturo bralcev?

Ondan sva se srečala pred knjižnico Jožeta Mazovca — njeno krajevno enoto v Polju.

— Kam s tako častitiljivim korakom? Na avtobus najbrž ne...

— Seveda ne, pač pa tjale v šolsko klet, se pravi v knjižnico, ki bi zaslužila drugačne, kulturnejše prostore...

— ... na katere pa bo treba čakati vse doltej, da se izteče naša ekonomska stabilizacija in nemara še malo dlje.

— Pa saj vprašanje prostora ni tako bistveno, važnejši je odnos sposojevalcev do prevzetih knjig.

— To pa je seveda problem, ki bi zaslužil kar pošteno okroglo mizo za vse bralce.

— Tule v aktovki na primer vračam dve neprebrani knjigi. Ena od teh je slovenska klasična povest; vzel sem jo za vnuka kot obvezno domače berivo. A knjiga je tako pobalinsko porisana z ogabnimi »vinjetami« in besedami iz že udomačene »folklore«, da mu je nisem upal prepustiti. Drugo sem namenil sebi, a je žal šla že skozi toliko rok, predvsem pa skozi roke nekoga, ki jo je očitno prebiral pri opoldanskih kosilih, saj je tako zamaščena in debelo zapackana s sledmi jedi, da se človeku obrača želodec... Obe bom pokazal knjižničarki.

— Žal ne bo kaj prida zaleglo, saj reva ne utegne prekontrolirati vsake vrnjene knjige. Tudi sam doživljam podobna presenečenja. Nedavno sem ugotovil, da bralec pred menoj med branjem očitno ni imel pri sebi robca... Knjiga se mi je zagnusila in sem jo odložil. In kadar prinesene knjige zavijem, si mislim: naj bo, čeprav jih bom s tem le malo obvaroval, saj desetine drugih ne le, da jih ne zavijejo, temveč z njimi ravnajo kakor s cunjami za prah.

— In tako knjige trpežno propadajo vsaj trikrat hitreje, kakor bi ob kulturnem odnosu in obzirni rabi. Sploh se mi zdi bralec, ki grdo ravna s knjigo, podoben surovežu, ki bi človeku na prijazen pozdrav odgovoril s psovko.

— Res. Kje smo že z množično kulturo sposojanja! Mnogi nimajo do sposojene knjige nobenega odnosa, ker so do nje tako brezbrižni kakor do druge družbene imovine, češ kaj me briga, saj ni moje.

— In to toliko bolj, ker so sposojevalne možnosti tako zelo ugodne. Za enkratno plačilo članarine lahko bereš knjige neomejeno, paziš le, da te ne zadene zamudnina po lastni krivdi. Ljudje ne znajo ceniti ponujenih ugodnosti.

— Vse vrednejše knjige iz tukajšnjega fonda sem prebral domala že po dvakrat. Dotok novih je prepočasen. Ni denarja.

— K temu bi lahko pripomogla primerna sposojnina (ob določenih oprostitvah). S tem bi verjetno dosegli, da bi bralci lepše ravnali s knjigami, hkrati pa dokazovali, da svojo ljubezen do dobre knjige kot najboljše prijateljice znajo in hočejo usklajevati s spoštljivim odnosom do njenega družbenega poslanstva.

JANEZ LAMPIČ,
POLJE

● OBISK NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO

Človeka je treba vzeti takšnega, kot je

Ljudje se včasih znajdemo v težavah, ki jim sami nismo več kos. So take narave, da zahtevajo pomoč družbe. Te stiske in težave imajo lahko zelo različne vzroke; včasih jih povzročajo spremenjene življenjske razmere, odnosi v družini ali v okolici nasploh, stanovanjska stiska, alkoholizem in drugi družbeno nezaželeni pojavi. Na centrih za socialno delo, ki so organizirani v vsaki občini, pomagajo strokovni delavci te ustanove v okviru zakonskih določil in seveda tudi upoštevaje družbene možnosti, tistim, ki so te pomoči potrebni.

Prostori Centra za socialno delo v Mostah so skromni. Že kmalu po ustanovitvi centra pred dvajsetimi leti je prvo nadstropje stavbe Ob Ljubljanici 36 a postalo pretesno za opravljanje vseh nalog, kajti center je iz leta v leto dobival nove pristojnosti in obveznosti. Zdaj ima center za socialno delo naše občine prostore tudi v kleti glasbene šole, in sicer za delo z mladoletniki, Na Peči 2 (za vse oblike družbeno denarnih pomoči in zavodsko varstvo odraslih) in v stavbi občinske skupščine na Proletarski 1, kjer je zakonska svetovalnica.

Ta razdrobljenost prostorov otežuje delo strokovnim delavcem, neprijetnosti pa povzroča tudi strankam, saj morajo le-te včasih večkrat iz ene stavbe v drugo, da opravijo vse potrebno. Nerodno je tudi to, da morajo na obisk pri socialni delavki stranke čakati kar na hodniku, kar seveda človeku, ki na center prihaja navadno nekoliko v zadregi, še povečuje nelagodni občutek.

V Centru za socialno delo naše občine dela 17 strokovnih, predvsem socialnih delavcev, dve psihologinji in pedagoginja. Delo je razdeljeno na dve glavni področji: varstvo družine in varstvo odraslih. V letu 1981, za lansko leto še ni podatkov, so na centru obravnavali 4230 zadev s področja varstva družine in 1170 zadev s področja varstva odraslih. Poleg tega pa se delavci centra ukvarjajo še z drugimi opravili. Tako napišejo na leto okoli 2500 raznih potrdil, priporočil in mnenj, na primer za dodelitev štipendije ali stanovanja, sprejema v vrtec in podobno. Včasih morajo urejati tudi odnose med zakonci ali celo sosedi.

Njihova naloga je tudi skrb za otroke, kadar družino prisilno izselijo iz stanovanja. Kar precej dela jim povzroča tudi tako imenovano nudenje pravne pomoči, to je iskanje in dajanje raznih podatkov drugim centrom za socialno delo.

Na centru organizirajo in razvijajo predvsem delo s posamezniki, skupinsko in skupnostno socialno delo, preventivne dejavnosti, prostovoljno socialno delo in operativno analitično dejavnost. Socialni delavci poskušajo človeka razumeti, ne obsojajo ga, vzamejo ga takšnega, kot je, in mu, kolikor je to mogoče v okviru možnosti, tudi pomagajo.

Že zdaj je težišče dela centra na svetovalnem in preventivnem delu, še bolj pa se bodo morale te metode uveljaviti v prihodnjih letih, saj kaže, da bo denarja za pomoči vse manj. Kar precejšen znesek gre vsako leto za oskrbnine občanov, ki bivajo v domovih, pa tudi za pomoč tistim, ki nimajo drugih denarnih virov. Izhod bi bil v razvijanju sosedske pomoči, tudi družinskega varstva v tujih domovih, vendar pa to ni le naloga centra za socialno delo, ampak tudi drugih.

Na Centru za socialno delo so povedali, da jih v naši občini zlasti skrbi širjenje alkoholizma med mladimi, brezposelnost tistih mladih ljudi, ki kot pripravniki niso dobili dela in zato nimajo pravice do nikakršne denarne pomoči, poseben problem so tudi tisti, ki ne dokončajo šole. Vse težje je tudi najti zaposlitev odraslim invalidnim osebam ter telesno in duševno prizadetim ljudem. Najbrž pa se bodo pojavili tudi taki občani, ki ne bodo zmogli življenjskih stroškov in bodo potrebovali pomoč družbe.

DARJA JUVAN

Na Centru za socialno delo občine Ljubljana Moste-Polje smo se pogovarjali: z direktorjem Francem Lozinškom, psihologinjo Milico Caf, ki dela na centru že od njegove ustanovitve dalje, in samostojnim svetovalcem Marjanom Končom, po poklicu dipl. pravnikom.

Varstvo družine obsega naslednja področja dela: Zunaj zakona rojeni otroci, telesno in duševno prizadeti otroci, rejništvo otrok, posvojitve, otroci in mladoletniki z motnjami vedenja in osebnosti, mladoletni prekrškarji in mladoletni prestopniki, izvajanje vzgojnih ukrepov pri mladoletnikih, vse vrste in oblike družbeno denarnih pomoči, zakonska svetovalnica (predzakonsko, zakonsko in družinsko svetovanje), urejanje odnosov in stikov med starši in otroki ob razvezi, spravni poskusi in dodelitve otrok (poročilo in mnenje ustreznemu organu), prav tako ob razvezi.

Varstvo odraslih obsega: skrbništvo (za poslovno nesposobne osebe), družbeno denarne pomoči, urejanje preživnin, alkoholizem, skrb za odpuščene obsojence, pomoč družini, ko obsojenec prestaja kazen, skrb za vedenjsko motene osebe.

Prireditve v KD Španski borci

Velika dvorana

— do konca počitniških dni se bo zvrstilo več lutkovnih predstav. Datumi in ure bodo objavljene v dnevnem časopisju

— v četrtek 17. februarja ob 19.30 bo koncert papirniškega pihalnega orkestra pod vodstvom Jožeta Hriberška

● KS ZELENA JAMA IN KUD OŠ VIDE PREGARC

Vabita k sodelovanju

V lutkovnem gledališču Marionete

Mladinke — mladinci — občani — krajani!

Vse, ki imate veselje do igranja z marionetami, vabimo k sodelovanju. Javite se predsedniku KUD Marionete po telefonu št. 454-731 od 17. do 19. ure ali št. 213-213 int. 12—54 od 8. do 15. ure (tov. Bajc), kjer dobite tudi vse informacije!

Odločite se — razveselite najmlajše!

Pridite — ne, bo vam žal!

V domu starejših občanov se imamo lepo

Velik dosežek je, da smo tudi v naši občini dobili dom starejših občanov. Nisem niti novinar niti pisatelj, sem pa oskrbovanec tega prelepega doma in sklenil sem, da bom v nekaj vrsticah opisal svoje počutje v njem.

Dom starejših občanov je zgrajen s sredstvi II. samoprispevka Ljubljančanov. Morda kdo od starejših občanov misli, da je s prihodom v dom pozabljen!? Pa to ni res. Z nami oskrbovanci je prijazno vse osebje doma — od upravnice do receptorja. Z delavci doma imamo redno sestanke in na njih lahko povemo voje težave in potem jih skušamo čimprej čimuspešneje skupaj rešiti. Med nami so tudi oskrbovanci, vezani le na posteljo in domala negibni. Zanje skrbijo medicinske sestre in negovalke, da se počutijo, kot da so doma med svojimi. Sliši se, da so cene zelo visoke. Če pogledamo z ene strani je to res, če pogledamo z drugega vidika, so pa zmerne. V domu imamo namreč redno prehrano, ni nam treba skrbeti za kurjavo, pranje, čiščenje, pa družbe imamo dovolj itd.

No, sedaj pa vidite, kako lepo se imamo v novem domu. Priporočam vsem starejšim, ki so osamljeni, da se nam pridružijo. Ne bo vam žal!

Lep pozdrav v imenu starejših občanov iz doma!

JANKO KEGLJEVIČ